

REPUBLIKA HRVATSKA
PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
GRAD RIJEKA

Odjel gradske uprave za zdravstvo i
socijalnu skrb

KLASA: 541-01/10-01/3

URBROJ: 2170/01-05-00-10-1

Rijeka, 18.03.2010.

GRADONAČELNIKU GRADA RIJEKE
na razmatranje i usvajanje

**PREDMET: Izvešće o zlouporabi opojnih droga na području grada Rijeke
u 2009. godini**

Pripremila:
Karla Mušković, dr.med.

PROČELNICA
Ankica Perhat, dipl.oec.

Signed by: ANKICA PERHAT 4357.4369.5168.1
Signing time: Thursday, March 18 2010, 8:54:9 GMT

Informacija o zlouporabi opojnih droga na području grada Rijeke u 2009. godini

1. Uvod

Zlouporaba opojnih droga je visoko rizičan, neprihvatljiv i bolestan način zadovoljavanja ljudske potrebe za zadovoljstvom, osjećajem ugode.

Zlouporaba droga često izaziva ovisnost. Ovisnost, koja može biti psihička i/ili fizička, smatra se kroničnom ponavljajućom bolesti.

Zlouporaba droga je mnogostruki izazov suvremenog društva. Gotovo i nema države svijeta koja nije pogođena tim problemom. Ovisnost o opojnim drogama je usko povezana s drugim društvenim problemima kao što su siromaštvo, nezaposlenost, prostitucija, delikvencija, kriminalitet, beskućništvo, i dr. Zdravstveni rizici u vezi sa zaraznim bolestima (HIV, hepatitis C, hepatitis B, spolno prenosive bolesti) i smrtnost u ovisničkoj populaciji znatno su veći nego u općoj populaciji iste dobi.

Prema podacima UNODOC-a 2008. godine (UN Office on Drugs and Crime) godišnja prevalencija zlouporabe psihoaktivnih sredstava pokazuje stabilizaciju. Udio osoba koje konzumira psihoaktivne droge u općoj svjetskoj populaciji (15-64 godina) je gotovo nepromijenjen od 2004. godine, te se kreće u rasponu od 4,7% do 5%. Najčešće korištena droga je marihuana (166 milijuna ljudi ili 3,9 svjetske populacije u dobi od 15 do 64 godine), slijede stimulativna sredstva (amfetamini, ecstasy - 33,7 milijuna). Od ukupno 16,5 milijuna opijatskih ovisnika, 12 milijuna su ovisnici o heroinu. Oko 16 milijuna ljudi su kokainski ovisnici.

Prema podacima o broju liječenih osoba zbog ovisnosti o psihoaktivnim drogama, u Hrvatskoj je situacija relativno stabilna. Tijekom 2008. godine 7.506 osoba je bilo liječeno u zdravstvenom sustavu, te se ukupan broj liječenih osoba nije značajnije mijenjao u protekle tri godine. Od ukupnog broja liječenih 5.832 (77,7%) je bilo liječeno zbog ovisnosti o opijatima, dok su 1.674 (22,3%) osobe bile liječene zbog ovisnosti o nekom drugom psihoaktivnom sredstvu, najčešće marihuane. Iako je u Hrvatskoj broj zahtjeva za liječenjem stabilan, iz godišnjih podataka je razvidno da postotak liječenja zbog opijatske ovisnosti raste, dok je postotak liječenja zbog ovisnosti o neopijatima u padu.

Kada je riječ o djeci i mladima u Republici Hrvatskoj, zlouporaba droga predstavlja identificirani problem. Uzroci bolesti ovisnosti su višestruki. Prijelomni i krizni periodi u razvoju pojedinca, ali i našeg društva posebno su izoštrili vidljivost ovih pojava. Istovremeno, bolno smo se suočili s ograničenošću osobnih, profesionalnih i institucionalnih potencijala da brže i učinkovitije prevladavamo posljedice bolesti ovisnosti na svim područjima.

Liječenje ovisnosti zahtjeva specijaliziran tretman i omogućavanje dugotrajne skrbi i praćenja. Liječenje, rehabilitacija i socijalna reintegracija su međusobno ovisni dijelovi cjelovitog procesa kojima je cilj usmjeriti uživaoca opojnih droga k razumnijem i zdravijem načinu življenja.

2. Statistički pokazatelji koji se odnose na zlouporabu opojnih droga u Republici Hrvatskoj

Hrvatski zavod za javno zdravstvo – Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga

Od 1978. godine u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo vodi se Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga koji prati sve podatke o osobama liječenim zbog zlouporabe droga u zdravstvenom sustavu kao i podatke o uzrocima smrti umrlih

ovisnika. Podatci se prikupljaju iz bolnica, specijalističko-konzilijarnih službi, te Službi za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnika županijskih zavoda za javno zdravstvo.

U 2008. godini započelo se s prikupljanjem podataka o osobama ovisnih o psihoaktivnim tvarima koji su smješteni u terapijskim zajednicama ili se nalaze u skrbi nevladinih udruga.

Od ukupnog broja liječenih u 2008. godini (7.506) po prvi put je bilo na liječenju njih 1.700 (22,6%). Od toga je 769 (45,2%) osoba zatražilo pomoć zbog ovisnosti o opijatima dok je 931 (54,7%) osoba došla na liječenje zbog ovisnosti o nekom drugom tipu droge. Broj novoliječenih osoba se smanjuje, prije svega liječenih zbog opijatske ovisnosti. Možemo zaključiti da je u Hrvatskoj djelovanje sustava za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnika imalo značajan utjecaj na današnju situaciju, te iako je droga u društvu sve dostupnija i jeftinija nije došlo do značajnijeg porasta ovisnika.

Broj liječenih osoba ukupno, broj i udio osoba liječenih prvi puta

Godina	Broj liječenih osoba	Prvi put liječeni	Udio novih od svih liječenih
1995.	1.340	652	48,7
1996.	1.766	749	42,2
1997.	2.344	797	34,0
1998.	2.750	1.466	53,3
1999.	3.048	1.657	54,4
2000.	3.899	2.026	52,0
2001.	5.320	2.548	47,9
2002.	5.811	2.067	35,6
2003.	5.678	1.840	32,4
2004.	5.768	1.619	28,1
2005.	6.668	1.770	26,5
2006.	7.427	2.001	26,9
2007.	7.464	1.779	23,8
2008.	7.506	1.700	22,6

Broj liječenih osoba zbog opijatske ovisnosti ukupno, broj i udio prvi put liječenih zbog opijatske ovisnosti

Godina	Broj liječenih osoba zbog opijata	Prvi put liječeni zbog opijatskog tipa ovisnosti (F11.-)	Udio prvi put liječenih zbog opijat. ovisnosti među ukupno liječ. opijat. ovisnicima
1995.	989	521	52,7
1996.	1.436	610	42,5
1997.	1.866	631	33,8
1998.	2.085	1.048	50,3
1999.	2.057	893	43,4
2000.	2.520	1.009	40,0
2001.	3.067	1.066	34,8
2002.	4.061	846	20,8
2003.	4.087	802	19,6
2004.	4.163	732	17,6
2005.	4.867	785	16,1
2006.	5.611	876	15,6
2007.	5.703	800	14,0
2008.	5.832	769	13,2

Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga i stope na 100.000 stanovnika u dobi od 15 – 64 godine prema županiji prebivališta

ŽUPANIJA	Liječene osobe ukupno			Prvi put liječeni			
	Broj	Stopa na 100.000	Od toga opijati	Svi tipovi ovisnosti	Udio od liječenih osoba (%)	Od toga opijatski tip	Udio od novootkriv enih
Grad Zagreb	2.281	424,8	1.626	532	23,3	182	34,2
Zagrebačka	337	160,3	230	94	27,9	30	31,9
Krapinsko-zagorska	55	58,3	28	22	40	5	22,7
Sisačko-moslavačka	106	87,3	38	62	58,5	10	16,1
Karlovačka	112	121,6	33	38	33,9	7	18,4
Varaždinska	252	203,0	182	53	21,0	23	43,4
Koprivničko-križevačka	70	84,9	32	26	37,1	6	23,1
Bjelovarsko-bilogorska	29	33,4	4	20	69,0	1	5,0
Primorsko-goranska	641	303,0	576	95	14,8	48	50,3
Ličko-senjska	12	35,3	10	4	33,3	3	75,0
Virovitičko-podravska	25	41,1	7	15	60,0	2	13,3
Požeško-slavonska	36	65,5	28	13	36,1	7	53,9
Brodsko-posavska	191	167,1	112	66	34,5	21	31,8
Zadarska	602	567,1	551	84	13,9	57	67,9
Osječko-baranjska	299	135,0	189	86	28,8	41	47,7
Šibensko-kninska	243	340,0	223	34	13,9	20	58,8
Vukovarsko-srijemska	113	83,8	95	43	38,1	32	74,4
Splitsko-dalmatinska	879	283,9	806	164	18,7	107	65,3
Istarska	755	531,1	695	121	16,0	90	74,4
Dubrovačko-neretvanska	301	374,9	246	70	23,3	38	54,3
Međimurska	127	158,6	96	31	24,4	13	41,9
Ukupno Hrvatska	7.466	251,4	5.807	1.673	22,4	743	44,4
Druge države	40	0,00	39	27	67,50	26	96,3
UKUPNO	7.506	0,00	5.846	1.700	22,7	769	45,2

Stope prema Popisu stanovništva 2001. godine, Državni zavod za statistiku

Prema podacima o broju ukupno liječenih na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godina, prema županijama, najviša stopa liječenih je u Zadarskoj županiji (567,1). Na drugom mjestu je Istarska županija (374,9), slijedi Grad Zagreb (424,8), Dubrovačko-neretvanska županija (374,9), Šibensko-kninska županija (340,0), Primorsko-goranska županija (303,0), te Splitsko-dalmatinska županija (283,9). Sve ostale županije su ispod hrvatskog prosjeka. Stopa liječenih u Republici Hrvatskoj je gotovo ista kao godinu ranije i iznosi 251,4 liječenih osoba na 100.000 odraslih osoba.

Prema podacima za opijatske ovisnike nije došlo do promjena u stopama u odnosu na 2007. godinu. Najvišu stopu osoba liječenih zbog uzimanja opijata na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine ima Zadarska županija (519,1), slijede Istarska (488,9), Šibensko-kninska županija (312,0), Dubrovačko-neretvanska županija (306,4), Grad Zagreb (302,8), Primorsko-goranska županija (272,3), te Splitsko-dalmatinska županija sa stopom od 260,3. Ostale županije imaju nižu stopu od stope za Republiku Hrvatsku koja je iznosila 195,5 za osobe liječene zbog opijatske ovisnosti na 100.000 stanovnika u radno aktivnoj dobi.

Podatci o prosječnoj dobi bitnih trenutaka ovisničkog ponašanja pokazuju nam tijek razvoja ovisnosti. Prema podacima promatranim kroz nekoliko godina, dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva nije se značajnije mijenjala u periodu od 2002. do 2008. godine. Mladi eksperimentiraju s psihoaktivnim sredstvima u dobi od oko 16 godina. Prvo uzimanje heroina događa se u dobi od oko 20 godina, prvo intravensko uzimanje heroina nepunu godinu kasnije (20,9 godina), a prosječna dob prvog dolaska na liječenje heroinskih ovisnika je 26 godina. Znači, od prvog eksperimentiranja do dolaska na liječenje protekne nedopustivih

deset godina. Postavlja se pitanje kako poboljšati ulazak heroinskih ovisnika u programe liječenja i kako ih u njima zadržati.

Kod onih koji su uzimali kanabinoide (pretežito marihuana), prosječna dob prvog uzimanja bilo koje droge je nešto viša nego kod opijatskih ovisnika i na tretman dolaze u mlađoj dobi. Dob prvog javljanja na tretman obično je povezana s izbjegavanjem pokretanja kaznenog postupka zbog posjedovanja određene količine droge. To je najčešće intervencija centra za socijalnu skrb ili općinskog državnog odvjetništva.

Preboljele bolesti ili pozitivitet (anamnestički) te druge popratne bolesti i poremećaji kod ovisnika

Ovisnici o psihoaktivnim drogama su po prirodi svoje bolesti izloženi riziku za obolijevanje od bolesti koje se prenose krvlju. Prema podacima dobivenim testiranjem opijatnih ovisnika najviše ih je zaraženo virusom hepatitisa C. U 2008. godini je taj udio iznosio 44,6%. Na hepatitis B je bilo pozitivno nešto manje osoba, i taj udio je iznosio 13,2%. Incidencija HIV pozitivnih osoba se već godinama ne mijenja. Kod ovisnika je HIV vrlo rijedak i iznosi 0,5%. To možemo zahvaliti višegodišnjoj trajnoj edukaciji, dobroj obaviještenosti, farmakoterapiji, radu centara za savjetovanja i programima zamjene igala i šprica.

Od ukupno 7.506 osoba liječenih u zdravstvenim ustanovama u 2008. godini, 41,2% imalo je neku popratnu dijagnozu. Najčešće se radi o poremećajima ličnosti, afektivnim i neurotskim poremećajima, poremećajima uzrokovanim alkoholom, te kroničnim bolestima vezanim uz rizična ovisnička ponašanja. Među liječenim opijatskim ovisnicima najviše je onih u kojih je registriran specifični poremećaj ličnosti (38,6%), zatim afektivni poremećaj (koji uključuje depresiju) 15,0%, neurotski poremećaji vezani uz stres koji uključuju i PTSP 12,2%, te poremećaji uzrokovani uzimanjem alkohola 9,5%. Psihijatrijske bolesti kao što je shizofrenija imalo je 7,4% osoba liječenih zbog uzimanja opijata, a razne druge poremećaje još 2,3% osoba. Kod 35 osoba liječenih zbog opijata zabilježen je i anamnestički podatak da su pokušali izvršiti samoubojstvo (1,4%).

Popratnu dijagnozu imalo je 515 osoba koje su uzimale neopijatna sredstva. Isto kao i kod opijatnih ovisnika najveći se udio odnosi na osobe s poremećajima ličnosti i ponašanja 29,7%, ali je značajna razlika u udjelu poremećaja uzrokovanih uzimanjem alkohola. Dvostruko viši udio imaju osobe koje su uzimale ostala neopijatna sredstva (18,6%), dok je udio problema s alkoholom za opijatne iznosio 9,5%. Razlika se primjećuje i kod shizofrenije gdje udio za neopijate iznosi 16,7%, a za opijate 7,4%.

Smrti liječenih ovisnika o psihoaktivnim drogama

Broj umrlih u vezi sa zluporabom psihoaktivnih droga u razdoblju 1996. – 2008. godine

Godina	Broj umrlih
1996.	29
1997.	44
1998.	43
1999.	63
2000.	77
2001.	89
2002.	94
2003.	109
2004.	122
2005.	125
2006.	115
2007.	165
2008.	116*

Analizom podataka umrlih osoba u razdoblju od 2000. do 2008. godine zabilježen je porast broja umrlih od 77 umrlih osoba u 2000. godini do 165 osoba u 2007. godini. *U 2008. godini do izrade godišnjeg izvješća evidentirana je smrt 116 osoba povezanih sa zluporabom psihoaktivnih droga, što znači da se radi o preliminarnim podacima. Porast broja umrlih osoba možemo objasniti sve većom prisutnošću droge u općoj populaciji,

kvalitetnijom suradnjom prilikom utvrđivanja uzroka smrti, te češćim provođenjem toksikoloških analiza.

Analizom umrlih prema županijama u promatranom razdoblju razvidno je da je u Gradu Zagrebu evidentirano najviše umrlih njih 311, zatim slijede Splitsko-dalmatinska županija (181), Primorsko-goranska (103), te Istarska županija sa 81 umrlom osobom.

Ovisnici umrli tijekom 2008. godine prema uzroku smrti

UZROK SMRTI	Broj	Udio %
Predoziranje heroinom	36	31,0
Predoziranje opijatima	24	20,7
Predoziranje metadonom	20	17,2
Ostale bolesti	11	9,5
Nesreće	8	6,9
Intoksikacija lijekovima	6	5,2
Samoubojstva	2	1,7
Nepoznato	5	4,3
Ostalo	4	3,5
Ukupno	116	100,0

3. Statistički podaci koji se odnose na zlouporabu opojnih droga u Rijeci za 2009. godinu

Kako bi dobili cjelovitiju sliku o zlouporabi opojnih droga u Rijeci u 2009. godini, u nastavku ćemo prikazati podatke dobivene od zdravstvenih i socijalnih ustanova te podatke dobivene od represivnog sustava.

3.1. Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije - Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti

Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko – goranske županije s ukupno 16 djelatnika (od tog je broja troje na specijalizaciji) djeluje kroz dva odsjeka:

- Odsjek za prevenciju ovisnosti koji (Fiorello la Guardie 23) i
- Odsjek za izvanbolničko liječenje ovisnosti (Kalvarija 8).

U skladu s definiranim sadržajima i Programom rada djelatnici **Odsjeka za prevenciju ovisnosti** provodili su sljedeće zadaće:

Praćenje i registracija

Temeljem podataka HZJZ-a, ažurirana je baza podataka Primorsko goranske županije za 2008. godinu, a na temelju koje je, za interne potrebe, napravljena obrada i analiza podataka o stanju i kretanju bolesti na području Primorsko goranske županije. Pompidue upitnici prikupljeni iz svih ustanova koje se bave problematikom ovisnosti (KBC Rijeka, PB Rab, itd.) prikupljaju se kvartalno i upisuju na jednom mjestu u Centru za ovisnosti na Kalvariji te se šalju u HZJZ. Tek po objavi rezultata HZJZ, cjeloviti podaci dostupni su i Nastavnom zavodu za javno zdravstvo PGŽ te stručnoj javnosti.

Uz registar ovisnika vodi se odvojena interna registracija i evidencija klijenata koji se javljaju u Savjetovalište za mlade Odsjeka za prevenciju ovisnosti.

Program Trening Životnih Vještina

Trening životnih vještina je program primarne prevencije rizičnih ponašanja (pušenja, konzumacije alkohola i zlouporabe droga) temeljen na razvoju osobina i uvježbavanju

vještina koje su se u dosadašnjim istraživanjima pokazale važnim u razvoju ovisničkog ponašanja kao preventivni faktori.

Namijenjen je učenicima šestih razreda osnovne škole s mogućnošću nastavljanja u sedmom razredu. Program provode razrednici i/ili stručni suradnici. Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije osigurava radne materijale, edukaciju voditelja programa (nastavnika i stručnih suradnika), superviziju i evaluaciju pod vodstvom Odjela za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, u suradnji s iskusnim i priznatim stručnjacima. Provedba programa započela je u školskoj godini 2005./2006., a u 2009. godini po prvi puta uključena je generacija učenika 3. razreda.

U program je u školskoj godini 2008./2009. godini bilo uključeno: 48 škola (20 Grad Rijeka, 28 PGŽ), 3658 učenika 6. i 7. razreda, 188 djelatnika.

U program je u 2009./2010. godini uključeno: 47 škola (20 Grad Rijeka, 27 PGŽ), 4753 učenika (Grad Rijeka ukupno 2257 učenika), ukupno 253 razredna odjeljenja (Grad Rijeka 107), 264 djelatnika.

Program Priprema-Pozor-Zdrav

"Priprema, pozor, zdrav" je program primarne prevencije ovisnosti namijenjen učenicima 8-ih razreda. Njegova je osnovna svrha pripremiti mlade za prijelaz iz osnovne u srednju školu, odnosno za promjene koje će tim prelaskom uslijediti. Ovo se razdoblje smatra posebno kritičnim budući da se stres izazvan promjenom preklapa s razvojnim promjenama tipičnim za adolescenciju koje, između ostalog, uključuju i sve veći utjecaj vršnjaka. Novija istraživanja su upravo vršnjački utjecaj i pritisak prepoznala kao jedan od presudnih faktora ulaska u svijet eksperimentiranja i ovisnosti. Ovaj program cilja na stvaranje antiovisničkog stava, zdrave motivacije i povećanje sposobnosti odupiranja pritiscima iz okoline, s naglaskom na vršnjake.

U sklopu programa u 2009. godini provedene su sljedeće aktivnosti: analizirani su podaci dobiveni na fokus grupama provedenim krajem 2008. godine; kreiran je novi obuhvatan upitnik za učenike kojemu je svrha kontrola efikasnosti programa; primijenjen je evaluacijski upitnik; napravljena je daljnja dorada i izmjena programa temeljem prošlogodišnjeg iskustva i rezultata evaluacije s dodatnim konzultiranjem relevantne literature; paralelno sa sadržajem radionica dorađuje se i audiovizualni materijal koji ga prati; provedeno je 10 radionica u tzv. eksperimentalnim razredima i 2 radionice u tzv. kontrolnim razredima; završeno je evaluacijsko mjerenje.

Bilten "Rizik"

Odsjek za prevenciju bolesti ovisnosti dvaput godišnje izdaje "Rizik", bilten za prevenciju ovisnosti i poremećaja u ponašanju djece i mladih namijenjenog stručnjacima koji rade s mladima i roditeljima.

Pripremljeni su i distribuirani osmi i deveti broj biltena. U pripremi tekstova angažiran je bio velik broj stručnjaka.

Kontinuirani rad na promociji zdravog načina života

Djelatnici Odsjeka za prevenciju ovisnosti i dalje surađuju sa školama i drugim ustanovama: u Učeničkom domu Podmurvice, u dva navrata, održano je predavanje na temu ovisnosti kojem je prisustvovalo oko 40 učenika; 26. lipnja obilježen je Dan borbe protiv ovisnosti - štand na Korzu i podjela promotivnih i info materijala.

Savjetovalište za mlade

Savjetovalište za mlade, koje djeluje u okviru Odsjeka za prevenciju ovisnosti, od 1. 9. 2006. radi s eksperimentatorima koji su se dotad javljali u Odsjek za izvanbolničko liječenje ovisnosti (centar na Kalvariji). Razdvajanje ove rizične populacije od ovisničke omogućilo je kvalitetniji rad s jednom i drugom. Savjetovalište je za klijente otvoreno 5 dana u tjednu za područje Grada Rijeke i susjednih gradova i općina.

U Savjetovalištu u Rijeci rade psiholozi, a novo je uvođenje cjelodnevne dostupnosti tj. radnog vremena 8-20 svaki dan.

Tijekom 2009. u Savjetovalište za mlade u Rijeci javila su se 94 klijenta, zabilježeno je 366 dolazaka klijenata te preko 100 telefonskih poziva savjetovališnog karaktera od djece,

mladih, roditelja, staratelja, liječnika, stručnih suradnika škola. Klijenti koji se javljaju najčešće su srednjoškolci i njihovi roditelji, te osnovnoškolci i ostali mladi ljudi. Upućeni su najčešće od stručnih suradnika i nastavnika škola, liječnika specijalista školske medicine, centara za socijalnu skrb, Općinskog državnog odvjetništva i Prekršajnog suda te po preporuci poznanika i ostalih stručnjaka. Najčešći razlozi dolazaka klijenata su: problemi u ponašanju, eksperimentiranje s drogama/alkoholom i ovisnost, problemi u učenju i pohađanju nastave, emocionalne poteškoće, problemi u interpersonalnim odnosima, teži psihički poremećaji, nisko samopoštovanje, teške životne prilike. Radi klijenata upućenih od Općinskog državnog odvjetništva i/ili centara za socijalnu skrb, tim je ustanovama poslano 92 izvješća o izvršavanju mjera koje su klijentima određene.

Ukupan broj djece i mladih iz cijele Primorsko – goranske obuhvaćenih savjetovališnim radom je 174, a broj posjeta Savjetovalištu iznosi 626.

Savjetovalište za ovisnike u penalnom sustavu

Tijekom 2009. u 3 su navrata održani individualni razgovori s pritvorenim ovisnicima u riječkom zatvoru s ciljem formiranja nove terapijske grupe. Terapija se provodi redovito svaki tjedan u trajanju od 2 sata. Prvotno je formirana grupa od 4 člana kojoj se naknadno priključilo još dvoje. Ukupno je održano 20 susreta. Grupa je dobrovoljnog i otvorenog tipa. Vode ju defektolog i psiholog educiran za savjetodavni i psihoterapijski rad, a jednom mjesečno rad voditelja je superviziran od strane psihijatra. Cilj terapijske grupe je motivirati ovisnike za liječenje, potaknuti ustrajnost u apstinenciji, dovesti do promjene problematičnog ponašanja, uvida u vlastite stavove i ponašanje, novoga načina komunikacije i boljih emocionalnih odnosa. U više navrata održane su konzultacije sa službom za tretman Zatvora u Rijeci.

Odsjek za izvanbolničko liječenje ovisnosti (Centar na Kalvariji)

Glavni djelatni zadatak Centra sastoji se u liječenju ovisnosti o psihoaktivnim drogama (opijati, hipnotici, kanabis, amfetamini, kokain, halucinogeni, hlapljiva otapala, sedativi, ansiolitici). Vrste liječenja koje određuje liječnik/psihijatar u Centru, primjenjuju se ovisno o nizu relevantnih faktora, a odnose se na: detoksikaciju metadonom (brza i spora); održavanje na metadonu; detoksikaciju bez metadona uz primjenu drugih lijekova; liječenje bez medikacije, dulja psihosocijalna terapija te liječenje uz upute, savjetovanje i podršku.

U tijeku 2009. godine usluge Centra koristilo je 651 osoba, od kojih je 94 novopridošlih. Od ovih posljednjih 78 je opijatskih ovisnika, 16 eksperimentatora te 9 ostalih (druge dijagnoze). Od ukupnog broja korisnika usluga Centra, oko 74% osoba je s područja grada Rijeke. Ukupno je obavljeno 5968 ponovnih pregleda (što u prosjeku za svakog pacijenta iznosi 9 dolazaka). Registrirano je dvoje umrlih ovisnika.

3.2. Klinički bolnički centar Rijeka – Klinika za psihijatriju

U Akutnoj (hitnoj) psihijatrijskoj ambulanti Klinike za psihijatriju u 2009. godini tretirano je 325 ovisnika o psihoaktivnim drogama, od toga 263 muškog i 62 ženskog spola. S obzirom na vrstu konzumirane droge, najčešće se radilo o ovisnicima o opijatima - 217, ovisnika o kanabinoidima – 6, ovisnika o ansioliticima bilo je 32, ovisnika o kokainu 2, ovisnika o psihostimulansima 3, te politoksikomana 75.

Prema mjestu prebivališta, najviše je pacijenata s područja Grada Rijeke – 232, s područja Primorsko-goranske županije 62 ovisnika, a s područja drugih županija 31 ovisnika.

Bolnički je na Klinici za psihijatriju u 2009. godini liječeno ukupno 41 ovisnika o psihoaktivnim drogama. Na Akutnom je odjelu liječeno 19 ovisnika, dok je na Odsjeku za bolesti ovisnosti liječeno ukupno 22 ovisnika o psihoaktivnim drogama. Prema vrsti droga najčešće se radilo o ovisnicima o opijatima, zatim ovisnicima o psihotropnim lijekovima, te ovisnicima iz kategorije politoksikomanije. Prema mjestu prebivališta najviše ih je bilo s područja grada Rijeke (20 ovisnika), s područja Primorsko-goranske županije 15 ovisnika, a s područja drugih županija bilo je 6 ovisnika.

3.3. Centar za socijalnu skrb Rijeka

Centar za socijalnu skrb Rijeka kroz svoje ustrojbene jedinice (Odjel općeg socijalnog rada, Odjel za poslove skrbništva, Odjel za zaštitu djece, braka i obitelji, Odjel za zaštitu i tretman djece i mladeži s poremećajima u ponašanju, Odjel za zaštitu odraslih, djece i mladeži s tjelesnim i duševnim oštećenjima) obavlja i specifične poslove i zadatke vezane uz suzbijanje zlouporabe sredstava ovisnosti.

Tijekom 2009. godine ovisnici u tretmanu Centra za socijalnu skrb Rijeka ostvarili su: 9 stalnih pomoći, 31 novčanih pomoći, 5 osoba ostvarilo je pravo na doplatak za pomoć i njegu, 7 osoba ostvarilo je pravo na pučku kuhinju, 28 osoba smješteno je u komune; za potrebe suda i kaznionica sačinjeno je 162 izvješća i socijalnih anketa, izvršeno je 17 izvida u obitelj, petero djece ovisnika povjereno je na odgoj i čuvanje rodbini ili drugom roditelju koji nije ovisnik i određena je mjera nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi u tri slučaja, 10 osoba lišeno je poslovne sposobnosti stavljeno pod skrbništvo.

U Odjelu za zaštitu i tretman djece i mladeži s poremećajima u ponašanju od sveukupno tretirane djece i mladih, njih 582, novo zaprimljenih prijava vezanih uz ovisnosti bilo je 53.

Odjel za zaštitu odraslih, djece i mladeži s tjelesnim i duševnim oštećenjima imao je u tretmanu oko 22 osobe kod kojih je nesposobnost za rad uzrokovana prekomjernim konzumiranjem alkohola i zlouporabom sredstava ovisnosti.

3.4. MUP, Policijska uprava primorsko – goranska Rijeka

Prema podacima Policijske uprave primorsko-goranske, Sektora kriminalističke policije, Odjela kriminaliteta droga, u 2009. godini na području PU primorsko – goranske zabilježeno je 809 kaznenih djela iz domene "zlouporaba opojnih droga" (čl. 173. Kaznenog zakona), što predstavlja pad za 5,3% u odnosu na 2008. godinu kada je zabilježeno 854 kaznenih djela. U strukturi ukupnog kriminaliteta, kaznena djela zlouporabe droga sudjeluju sa 15,9%. Prijavljeno je 638 počinitelja od kojih su 153 stranci, 272 osobe su s prebivalištem izvan PGŽ, a 40 osoba je maloljetno. Sva su kaznena djela rasvijetljena.

Temeljem potvrde o privremenom oduzimanju predmeta od 583 osobe oduzeto je: 91,68 g i 2,95 ml heroina, 236,10 kom i 30 ml heptanona, 4.714,86 g i 115 biljaka marihuane, 590, 52 g hašiša i dr.

Među 583 osobe od kojih je oduzeta droga, 351 osoba je s područja PU PG, dok je 79 s područja izvan županije, a 153 osobe su stranci. Muškog su spola 522 osobe, od kojih su 18 maloljetnici, a ženskog spola je 61 osoba od kojih su 4 maloljetnice.

Tijekom 2009. godine preminule su 2 osobe, a 34 ih se predoziralo, dok je istražnom sucu Županijskog suda u Rijeci sprovedeno 25 osoba.

Prikaz strukture kaznenih djela zlouporabe opojnih droga Policijskih postaja Rijeka

Policijska postaja	Prijavljena kaznena djela (broj i razlika %)			Stavak 1.	Stavak 2.	Stavak 3.	Stavak 4.	Stavak 5.	Stavak 6.
	2008.	2009.	+-%						
I. PP Rijeka	115	149	29,6	95	45	1	-	8	-
II. PP Rijeka	159	150	-5,7	107	29	-	-	13	1
III. PP Rijeka	198	153	-22,7	78	51	-	1	21	2
Ukupno	472	452	- 4,3	280	125	1	1	42	3

*Članak 173.: st 1.: Tko neovlašteno posjeduje stvari ili pripravke koji su propisom proglašeni opojnim drogama; st. 2.: Tko neovlašteno proizvodi, prerađuje, prodaje ili nudi na

prodaju, ili radi prodaje kupuje, drži ili prenosi, ili posreduje u prodaji ili kupnji, ili na drugi način neovlašteno stavlja u promet stvari ili pripravke koji su propisom proglašeni opojnim drogama; st.3.: Ako je kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počinilo više osoba koje su se udružile radi činjenja tih djela, ili je počinitelj toga kaznenog djela organizirao mrežu preprodavatelja ili posrednika; st. 4.: Tko neovlašteno pravi, nabavlja, posjeduje ili daje na uporabu opremu, materijal ili stvari za koje zna da su namijenjene za proizvodnju opojnih droga; st. 5.: Tko navodi drugoga na trošenje opojne droge, ili mu daje opojnu drogu da je troši on ili druga osoba, ili stavi na raspolaganje prostorije radi trošenja opojne droge, ili na drugi način omogući drugome trošenje opojne droge; st.6.: Ako je kazneno djelo iz stavka 5. ovoga članka počinjeno prema djetetu, maloljetnoj, duševno bolesnoj, privremeno duševno poremećenoj osobi, nedovoljno duševno razvijenoj osobi ili prema više osoba, ili je prouzročilo osobito teške posljedice.

3.5. Općinsko državno odvjetništvo u Rijeci

Tijekom 2009. godine za kaznena djela zlouporabe opojnih droga opisanih u članku 173. Kaznenog zakona RH, prijavljeno je ukupno 284 osobe od čega:

- 193 odraslih osoba (osobe iznad 21 godine života);
- 71 mlađa punoljetna osoba (u dobi od navršениh 18 godina života do navršene 21 godine života);
- 20 maloljetnih osoba (osobe u dobi od navršениh 14 do navršениh 18 godina života).

Broj prijavljenih osoba tijekom 2009. godine za kaznena djela zlouporabe opojnih droga iz nadležnosti Općinskog državnog odvjetništva

Počinitelji	Broj osoba
Punoljetne osobe	193
Mlađe punoljetne osobe	71
Maloljetnici	20
Ukupno	284

Uvidom u strukturu kaznenih djela zlouporabe opojnih droga utvrđuje se da je pretežiti broj prijavljenih osoba prijavljeno zbog posjedovanja opojnih droga, čl.173. stavak 1. Kaznenog zakona (161 osoba). Usporedbom podataka s podacima iz 2008. godine uočena je tendencija smanjenja broja prijavljenih osoba za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga iz članka 173. po svim točkama. Prema odraslim osobama najčešće su primijenjene državnodvjetničke odluke temeljem odredbi članka 175. Zakona o kaznenom postupku (primjena načela svrhovitosti), potom članak 28. Kaznenog zakona (beznačajno djelo).

U postupanju prema mlađim punoljetnim osobama, kad god je to moguće primjenjuju se odredbe maloljetničkog prava. Mladež se uključuje u savjetodavne programe za adolescente ili u programe postupka odvikavanja od droga ili drugih ovisnosti, što očito polučuje pozitivne rezultate obzirom na smanjenje trenda ukupnog broja prijavljenih i smanjeni recidivizam.

Tijekom 2009. godine prema maloljetnicima ni u jednom slučaju nije primijenjena odredba članka 28. Kaznenog zakona (Čl. 28. KZ *Beznačajno djelo: Nema kaznenog djela iako su ostvarena njegova zakonska obilježja ako je djelo očito beznačajno s obzirom na način postupanja počinitelja, njegovu krivnju i nastupjelu posljedicu za zaštićeno dobro i pravni sustav.*). Iz razloga stava Odjela za mladež Općinskog državnog odvjetništva u Rijeci da zbog osjetljivosti razvojne dobi i potrebe maksimalnog utjecaja na mladež da se pozitivno orijentira u ponašanju, prema svim osobama primijenjena je mjera vanprocesnog postupanja u smislu članka 64. stavak 1. točka c ili d Zakona o sudovima za mladež (dakle proces odvikavanja od droga ili drugih ovisnosti bilo uključivanjem u Centar za prevenciju liječenja ovisnosti bilo u grupu eksperimentatora pri udruzi U.Z.O.R. ili primjena uključivanja u individualni ili grupni savjetovališni tretman za adolescente).

U 2009. godini broj prijavljenih maloljetnika značajno je smanjen u odnosu na 2008. godinu (kada je bilo prijavljeno 34 maloljetnih osoba), međutim pokazatelji do kojih se dolazi tijekom socio-pedagoške obrade u Općinskom državnom odvjetništvu u Rijeci ne upućuju da bi bilo mjesta posebnom optimizmu. Broj maloljetnih osoba koje eksperimentiraju sa sredstvima ovisnosti značajno je veći iako su oni prijavljeni za druga kaznena djela. Nakon socio-pegaške dijagnostike primjenjuju se, stoga, odredbe koje odgovaraju potrebama i interesu maloljetnika manje prema naravi kaznenog djela, što za sada pokazuje najbolje rezultate u smislu stabiliziranja općeg ponašanja maloljetnika i obiteljskih odnosa.

4. Projekti/programi usmjereni na rješavanje problematike ovisnosti koji su financirani iz gradskog proračuna u 2009. godini

U 2009. godini sredstvima Odjela gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb financirani su sljedeći projekti/programi ustanova i udruga:

- *Moj život po mom izboru - edukacija vršnjaka pomagača* Ustanove za savjetovanje i komunikaciju A.S.K. Ri;
- *Vršnjaci pomažu* Udruge Potencijal;
- *Prevenција bolesti ovisnosti i drugih devijantnih ponašanja – Edukacija edukatora, roditelja i prosvjetnih djelatnika u osnovnim školama* Nastavnog zavoda za javno zdravstvo PGŽ;
- *Psihološka pomoć i podrška studentima riječkog Sveučilišta Studentskog savjetovanišnog centra* pri Filozofskom fakultetu u Rijeci;
- *Preventivne aktivnosti u suzbijanju ovisnosti kod djece i mladih – radionice Dan i noć* Gradskog društva Crvenog križa Rijeka;
- *Trening životnih vještina – program prevencije za 3., 6. i 7. razrede osnovnih škola* nastavnog zavoda za javno zdravstvo PGŽ;
- *Rad s mladima koji eksperimentiraju sa sredstvima ovisnosti* Udruge za zaštitu obitelji Rijeka (U.Z.O.R.);
- *Rad s mladim počiniteljima kaznenih djela* Udruge za zaštitu obitelji Rijeka (U.Z.O.R.);
- *Prevenција razvoja ovisnosti kod rizičnih skupina mladih* Udruge Terra;
- *Smanjenje štete – dnevni boravak za ovisnike i ostale rizične skupine* Udruge Terra;
- *Savjetovanište i vanjski rad s ovisnicima, zatvorenima, mladima iz rizičnih skupina i obiteljima* udruge Egzodus;
- *Resocijalizacija bivših ovisnika i zatvorenika u samostalan život i rad* Udruge Egzodus;
- *Prevenција ovisnosti "Ne daj se smotati" – predavanja i radionice u školi* udruge Egzodus;
- *Savjetovanište u penalnom sustavu* Nastavnog zavoda za javno zdravstvo PGŽ;
- *Roditelji za roditelje 2* Udruge roditelja Zajednica Susret Rijeka;
- *Program Toksikološkog laboratorija* Zavoda za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Rijeci;
- Programi triju Klubova liječenih alkoholičara.

Dakle, aktivnost prevencije ovisnosti, na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini, provodilo je šest ustanova, 13 udruga građana i jedna humanitarna organizacija.

Ukupno su proveli 20 projekata/programa. Isti se provode od minimalno jedne 1 do maksimalno 34 godine.

Specifični ciljevi projekata i programa usmjerenih na prevenciju ovisnosti bili su promocija zdravlja tj. aktivnosti usmjerene na osposobljavanje ljudi da preuzmu kontrolu nad svojim zdravljem i unaprijede ga (12 ili 60% projekata/programa), sekundarna prevencija zdravlja tj. aktivnosti usmjerene na rano otkrivanje bolesti i sprečavanje napredovanja/pogoršanja bolesti (11 ili 55% projekata/programa), primarna prevencija zdravlja tj. aktivnosti kojima se sprečava nastanak/pojava bolesti (10 ili 50% projekata/programa) i tercijarna prevencija zdravlja tj. aktivnosti kojima se smanjuju negativne posljedice bolesti, odnosno ponovno uspostavlja funkcionalnost i reduciraju komplikacije povezane s bolešću (6 ili 30% projekata/programa).

Najveći broj projekata/programa bio je usmjeren na mlade (13 ili 65% projekata/programa), obitelji (10 ili 50% projekata/programa) i ovisnike (9 ili 45% projekata/programa).

Tijekom protekle godine u ove je projekte/programme bilo uključeno ukupno 9.256 korisnika, nešto više muškog (59% korisnika) nego ženskog (41% korisnika) spola. S obzirom na dob, 43% korisnika bilo je u dobi do 15 godina, 43% u dobi od 16 do 29 godina, 13% u dobi od 30 do 64 godina života i samo 1% u dobi iznad 65 godina.

U okviru projekata/programa korisnicima su se najviše pružale edukativne aktivnosti (17 ili 85% projekata/programa), izrađivao i/ili distribuirao promotivni tiskani materijal (15 ili 75% projekata/programa), pružale psihološke usluge (14 ili 70% projekata/programa), koordinirao rad volontera (10 ili 50% projekata/programa), te organizirale medijske aktivnosti (9 ili 45% projekata/programa).

Ove su se aktivnosti provodile prije svega u prostoru udruga, u odgojno-obrazovnim ustanovama, ali i na ulici i drugim mjestima.

Navedene aktivnosti provodile su se grupno i individualno. U sve programe bili su uključeni stručnjaci (psiholozi, zdravstveni radnici, pedagozi, socijalni radnici, defektolozi i drugi stručnjaci), dok su u 40% projekata/programa sudjelovali i laici.

Ukupno je u provedbi sudjelovalo 155 osoba na profesionalnoj osnovi (za plaću ili naknadu) i 167 osoba na volonterskoj osnovi. Za svoj su rad utrošili ukupno 42.548 radnih sati.

Za provedbu programa i projekata provoditelji su, uz sredstva Odjela gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb Grada Rijeke, koristili vlastita sredstva (9 ili 45% projekata/programa), sredstva drugih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (12 ili 60% projekata/programa), sredstva ministarstava (11 ili 55% projekata/programa) i sredstva privatnih donatora (3 ili 15% projekata/programa).

Sredstva dobivena od Odjela najviše ih je koristilo za troškove plaća i naknada (20 ili 100%), troškove provedbe aktivnosti (15 ili 75%), materijalne troškove (12 ili 60%), putne troškove (9 ili 45%) i ostale troškove (9 ili 45%).

Ukupno je za aktivnost prevencije ovisnosti i drugih rizičnih ponašanja utrošeno 1.014.217,66 kuna.

5. Vrednovanje školskih preventivnih programa osnovnih škola Grada Rijeke

U 2009. godini, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu (IDIZ) u suradnji s Odjelom gradske uprave za odgoj i školstvo i Odjelom gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb, proveo je evaluaciju školskih preventivnih programa osnovnih škola Grada Rijeke. Evaluacijom se željelo dobiti podatke o školskim preventivnim programima usmjerenim na prevenciju ovisnosti o drogama, alkoholu i pušenju u osnovnim u školskoj godini 2008./2009. godini te na osnovu relevantnih domaćih i stranih stručnih smjernica te međunarodnih modela dobre prakse, preporučiti standard za preventivne programe prevencije ovisnosti o drogama, alkoholu i pušenju za određenu dob.

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja proveo je evaluaciju školskih preventivnih programa u osnovnim školama na području grada Rijeke u školskoj 2008./2009. godini na inovativan način kao razvojni projekt u kojemu se sam proces evaluacije koristi za aktivaciju i unapređivanje postojećih preventivnih programa u školama.

Cilj evaluacije bio je da se, osim stjecanja uvida u kvalitetu postojećih školskih programa za prevenciju rizičnih ponašanja učenika, postigne da svaka škola izradi strukturirani i obvezujući program koji je temeljen na realnim uvidima i stvarnim procjenama potreba korisnika, prije svega zaštite učenika i osoblja. Strukturiranost i usporedivost ovakvih programa olakšava praćenje njihove učinkovitosti.

Podlogu za vanjsko vrednovanje školskih programa pruža samoanaliza i samovrednovanje školskih programa prevencije. U tu su se svrhu iskoristili empirijski podaci o rizičnim ponašanjima učenika koji su prikupljeni u osmim razredima osnovnih škola u prosincu 2007. godine.

Škole su dobile izvješća o rezultatima svojih učenika koje su mogle usporediti s populacijskim vrijednostima (rezultatima svih ostalih gradskih škola). Ovi konkretni pokazatelji upozorili su na moguće krizne točke i dominantna rizična ponašanja učenika. Od škola se očekivala samoanaliza i interpretacija rezultata vlastitih učenika.

Škole su dobile i strukturirani obrazac za samovrednovanje koji se koristio za: izradu izvješća o rizičnim ponašanjima učenika; analizu i samovrednovanje postojećih aktivnosti; planiranje budućih aktivnosti i izradu novog ili adaptiranog školskog programa prevencije rizičnih ponašanja u školi.

Školsko izvješće sadržavalo je i sve relevantne podatke potrebne za evaluaciju školskih preventivnih programa.

Ovi su se programi formativno vrednovali, tako da su škole tijekom evaluacijskog procesa dobile povratne informacije koje su mogle iskoristiti za preispitivanje i unapređivanje svojih programa.

Na osnovi školskih izvješća, tj. školskog plana i programa prevencije, izvršila se procjena kapaciteta škola za kreiranjem valjanih preventivnih programa, kao i vrednovanje potencijalne učinkovitosti samih programa.

Takav pristup omogućuje i praćenje ostvarivanja ciljeva školskih preventivnih programa (učinkovitosti programa), jer se ispitivanje rizičnih ponašanja učenika i ovakva (samo)analiza može periodično ponavljati (svake dvije ili tri godine).

Da bi programi primarne prevencije u školama bili učinkovitiji, na osnovi iskustava provedenog vrednovanja i u skladu s najboljim spoznajama iz svjetske literature (Nation i sur., 2003), iz provedene evaluacije proizašle su sljedeće preporuke:

1. stvarati u školi ozračje sigurnosti, stabilnosti, brige, podrške i pažnje, vođenja i ohrabivanja;
2. postavljati jasne standarde, pravila ponašanja, pravedne norme, visoka ali ostvariva očekivanja;
3. programe razvijati ili usvajati na osnovi analize stvarnih potreba škole i učenika; trajno pratiti stanje u učeničkoj populaciji radi prepoznavanje mogućih problema i promptnog reagiranja; programe temeljiti na empirijskim podacima (evidence-based programming) koji se moraju koristiti za strateško planiranje i razvoj;
4. koristiti metode strateškog i projektnog planiranja radi povećanja djelotvornosti i učinkovitosti programa; brižljivo planirati i koordinirati različite metode i različite sudionike;
5. programe fokusirati na dokazane rizične čimbenike i "napadati" ih iz različitih perspektiva;
6. jačati dokazane zaštitne čimbenike različitim metodama i pristupima (npr. kvalitetne vršnjačke odnose, osjećaj pripadnosti školi, etičke vrijednosti, angažirano učenje, poticanje autonomije, samoodređenja i kreativnosti učenika);
7. usmjeriti se na razvoj socijalnih i emocionalnih vještina, kao i usvajanje etičkih vrijednosti u svakodnevnim interakcijama u nastavi i izvan nastave i to različitim metodama i pristupima;
8. u programe uključivati obitelj, vršnjake, školu i lokalnu zajednicu kao partnere za postizanje željenih ishoda;
9. aktivnosti i programe temeljiti na spoznajama o psihološkom razvoju djeteta; uvažavati znanstvene spoznaje;
10. trajno se usavršavati. programe moraju provoditi visoko osposobljeni stručnjaci koji imaju dobra teorijska znanja, jasne ciljeve rada, sposobnosti dobrog planiranja i efikasne primjene programa, dobre vještine komuniciranja;
11. redovito pratiti učinkovitost, evaluirati programe radi trajnog unapređivanja i poboljšanja.

6. Izvješće o radu Povjerenstva za borbu protiv ovisnosti Grada Rijeke u 2009. godini

U 2005. godini osnovano je Povjerenstvo za borbu protiv ovisnosti kao radno tijelo Poglavarstva. Kako je u međuvremenu novim Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi ("NN" broj 109/07), između ostalog ukinuto poglavarstvo kao izvršno tijelo grada, dotadašnje su ovlasti poglavarstva prenijete na

gradonačelnika. Ukidanjem poglavarstva ukinula su se i njegova radna tijela, što znači da se formalno ukinulo i Povjerenstvo za borbu protiv ovisnosti. No i nadalje postoji potreba ustrojavanja određenog tijela – radne skupine koja će imati iste ciljeve kao i dosadašnje Povjerenstvo.

Iz gore navedenih razloga u 2009. godini održane su samo dvije sjednice Povjerenstva za borbu protiv ovisnosti sa sljedećim temama: Analiza Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za razdoblje od 2009. do 2012. godine; Informacija o projektu Party bez alkohola; Akcijski plan Povjerenstva za borbu protiv ovisnosti za 2009. godinu; Obilježavanje Svjetskog dana nepušenja; Obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv zlouporabe droga 26. lipanj.

Akcijski plan Povjerenstva za borbu protiv ovisnosti za 2009. godinu temeljio se na nacionalnim prioritetima koji su formulirani u Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj 2006 – 2012, Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe opojnih droga za razdoblje 2009. do 2012, i na prioritetima naše lokalne sredine. Također u Akcijskom planu za 2009. godinu navedene su i one aktivnosti koje se nisu uspjele ostvariti u 2008. godini, a bile su predviđene u Akcijskom planu za 2008. godinu.

Tijekom 2009. godine ostvarile su 80% predviđenih aktivnosti Akcijskog plana Povjerenstva za borbu protiv ovisnosti koje u nastavku navodimo:

- *Obilježavanje Svjetskog dana nepušenja 31. svibanj* (Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ, osnovne škole, Povjerenstvo);
- *Prezentacija rezultata projekta Evaluacija školskih preventivnih programa* (OGU za odgoj i školstvo, OGU za zdravstvo i socijalnu skrb, Institut za društvena istraživanja, osnovne škole);
- *Party bez alkohola koncert u Palachu* (OGU za odgoj i školstvo, OGU za zdravstvo i socijalnu skrb, Učeničko vijeće Zdravi grad Rijeka);
- *Obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv zlouporabe droge - različite promidžbene aktivnosti* (druge, ustanove, mediji, Povjerenstvo, Grad Rijeka);
- *Obilježavanje Mjeseca borbe protiv ovisnosti - različite promidžbene aktivnosti* (udruge, ustanove, mediji, Povjerenstvo, Grad Rijeka).

Aktivnosti koje se nisu uspjele realizirati u 2009. godini, a to su: *uspostava suradnje s Uredom za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, uspostava suradnje s povjerenstvima u drugim gradovima (Zagreb, Split, i dr.), aktivnosti koje imaju za cilj učinkovitiju resocijalizaciju, i postpenalni prihvat ovisnika, bit će obveza novoformiranog tijela – Koordinacijskog odbora Grada Rijeke za borbu protiv ovisnosti.*

7. Projekti/programi usmjereni na rješavanje problematike ovisnosti koji su financirani iz gradskog proračuna u 2010. godini

Odjel gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb prije svake proračunske godine u sredstvima javnog informiranja objavljuje javni poziv za prikupljanje ponuda za projekte i programe u zdravstvenoj zaštiti i socijalnoj skrbi. U pozivu je navedeno tko se ima pravo javiti, prioriteta područja financiranja, kriteriji na temelju kojih stručno povjerenstvo odabire projekte i programe koji će se financirati u sljedećoj godini, te način na koji se ponuda dostavlja Odjelu. Kriteriji temeljem kojih je utvrđena prednost ponuđenih projekata/programa su: kvaliteta ponuđenog projekta/programa, neposredna društvena korist za lokalnu zajednicu, osigurani organizacijski i ljudski kapaciteti za provedbu, kvaliteta dosadašnjeg rada (uspjesi i iskustvo u provođenju projekata/programa ponuditelja), realan odnos troškova i očekivanih rezultata u provedbi projekta/programa te održivost projekta/programa.

U Pozivu za prikupljanje ponuda za projekte/programe u zdravstvenoj zaštiti i socijalnoj skrbi u 2010. godini bilo je istaknuto kao jedno od prioriteta područja financiranja, i područje prevencije ovisnosti. U 2010. godini na temelju gore navedenog poziva odabrano je za financiranje iz sredstva Odjela gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb, ukupno 19 projekata/programa koji se bave prevencijom ovisnosti i drugih rizičnih ponašanja.

U nastavku navodimo projekte/programme koji se odnose na primarnu, sekundarnu i tercijarnu razinu prevencije ovisnosti, kao i projekte/programme koji se bave prevencijom drugih rizičnih ponašanja, provoditelje i iznose za njihovo provođenje:

- *Moj život po mom izboru – edukacija vršnjaka pomagača* Psihološkog centra A.S.K. - 17.000,00 kuna;
- *Vršnjaci pomažu* udruge Potencijal – Udruga za razvoj ljudskih potencijala - 17.000,00 kuna;
- *Prevencija bolesti ovisnosti i drugih devijantnih ponašanja – Edukacija edukatora, roditelja i prosvjetnih djelatnika u osnovnim školama* Odjela školske medicine Nastavnog zavoda za javno zdravstvo PGŽ - 17.000,00 kuna;
- *Psihološka pomoć i podrška studentima riječkog Sveučilišta* Studentskog savjetovanišnog centra (SSC) pri Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta u Rijeci - 117.000,00 kuna;
- *Program prevencije kroz razvoj komunikacijskih i životnih vještina "3 – PO" (Povezanost, POdrška, POvjerenje)* Društva za kibernetiku psihoterapije - 22.000,00 kuna;
- *Preventivne aktivnosti u suzbijanju ovisnosti kod djece i mladih – radionice "Dan i Noć"* Gradskog društva Crvenog križa Rijeka - 10.000,00 kuna;
- *Trening životnih vještina – program prevencije ovisnosti za 3. i 4. te 6. i 7. razrede osnovnih škola* Nastavnog zavoda za javno zdravstvo PGŽ, Odjela za prevenciju i liječenje bolesti ovisnosti - 130.000,00 kuna;
- *Rad s mladima koji eksperimentiraju sa sredstvima ovisnosti* Udruge za zaštitu obitelji – Rijeka (U.Z.O.R.) - 130.000,00 kuna;
- *Rad s mladim počiniteljima kaznenih djela* Udruge za zaštitu obitelji – Rijeka (U.Z.O.R.) - 130.000,00 kuna;
- *Prevencija razvoja ovisnosti kod rizičnih skupina mladih* udruge Terra - 114.000,00 kuna;
- *Smanjenje šteta - dnevni boravak za ovisnike i ostale rizične skupine* udruge Terra - 125.000,00 kuna;
- *Savjetovalište i vanjski rad s ovisnicima, zatvorenicima, mladima iz rizičnih skupina i obiteljima "Izlaz postoji"* udruge Egzodus Rijeka - 35.000,00 kuna;
- *Resocijalizacija bivših ovisnika i zatvorenika u samostalan život i rad "Život nakon ovisnosti"* udruge Egzodus Rijeka - 25.000,00 kuna;
- *Savjetovalište u penalnom sustavu* Nastavnog zavoda za javno zdravstvo PGŽ, Odjela za prevenciju i liječenje bolesti ovisnosti - 17.000,00 kuna;
- *Roditelji za roditelje 3* Udruge roditelja Zajednica Susret Rijeka - 28.000,00 kuna;
- *Novi život u apstinenciji* Kluba liječenih alkoholičara Zamet - 15.000,00 kuna;
- *Apstinencija od alkohola je moj izbor* Kluba liječenih alkoholičara Zamet 2 - 15.000,00 kuna;
- *Party bez alkohola* udruge Terra - 15.000,00 kuna;
- *Program Toksikološkog laboratorija* Zavoda za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Rijeci - 80.000,00 kuna.

Kao što je vidljivo iz gore navedenog, pojedini provoditelji provode i više od jednog projekta/programa. Potrebno je istaknuti da je većina projekata/programa financirana ne samo iz gradskog proračuna, već iz drugih izvora (državni proračun, županijski proračun, zaklade, strani donatori). U Financijskom planu za 2010. godinu Odjela gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb za aktivnost prevencije ovisnosti osigurana su ukupna sredstva u iznosu od 1.059.000,00 kuna.

8. Zaključak

Prema podatcima o broju liječenih osoba zbog ovisnosti o psihoaktivnim drogama, u Hrvatskoj, pa i u Rijeci situacija je relativno stabilna. Tijekom 2009. ukupan se broj liječenih osoba nije značajnije mijenjao u protekle tri godine. Od ukupnog broja liječenih oko 77% je bilo liječeno zbog ovisnosti o opijatima, dok je 22% osoba bilo liječeno zbog ovisnosti o nekom drugom psihoaktivnom sredstvu, najčešće marihuane. Mladi započinju s eksperimentiranjem s psihoaktivnim sredstvima u dobi od oko 16 godina, prvo uzimanje heroina događa se u dobi od oko 20 godina, a prosječna dob prvog dolaska na liječenje heroinskih ovisnika je 26 godina. Dakle protekne deset godina od prvog eksperimentiranja s

drogama do dolaska na liječenje. Stoga se postavlja pitanje što učiniti da heroinski ovisnici "brže" ulaze u programe liječenja te kako ih u njima zadržati.

Iz podataka dobivenih od Policijske uprave primorsko-goranske Rijeka i Općinskog državnog odvjetništva u Rijeci, vidljiv je pad kaznenih djela iz domene "zlouporaba opojnih droga", te pad broja počinitelja kaznenih djela. Također, značajan je pad broja maloljetnika, počinitelja kaznenih djela iz navedene domene. To je dijelom rezultat provedbe mnogih programa, projekata i aktivnosti ustanova i udruga kojima je cilj prevencija ovisnosti i drugih rizičnih ponašanja usmjerenih prema mladeži rizičnih odabira u ponašanju.

Bez obzira na gore navedeno, pad kaznenih djela iz domene "zlouporaba opojnih droga" i većeg broja ovisnika koji se uključuju u proces liječenja, bitno je istaknuti da zlouporaba opojnih droga i dalje predstavlja vrlo ozbiljan problem. Pritisci da se taj problem rješava su očiti, ali ne uvijek i pravci njihovog djelovanja. Nužne su dobro organizirane, planirane i kontinuirane akcije u koje će biti uključeni svi subjekti koji se bave problematikom zlouporabe psihoaktivnih sredstava. Stoga je bitno naglasiti važnost postojanja i djelovanja Koordinacijskog odbora Grada Rijeka za borbu protiv ovisnosti kojemu je cilj daljnje razvijanje preventivnih i terapijskih programa usmjerenih prema mladima s rizičnim ponašanjima.

Slijedom navedenog predlažemo Gradonačelniku Grada Rijeka da donese slijedeći

z a k l j u č a k

1. Prihvaća se Informacija o zlouporabi opojnih droga na području grada Rijeka u 2009. godini.